

Ptice vzhodne in jugovzhodne Avstralije

// Katja Logar in Aleš Verlič

Površina: 7.617.930 km²

Dolžina obale: 34.218 km

Št. prebivalcev: prek 22.000.000

Št. vrst ptic: 850 vrst v Avstraliji, na Tasmaniji in okoliških otokih

Podnebje: na S tropsko, na V in Z subtropsko, na JV sredozemsko, v notranjosti puščave, polpuščave in stepe

Narodni parki: Avstralija ima 516 narodnih parkov na kopnem, ki pokrivajo več kot 25 milijonov ha, in 125 zaščitene območij na morju, ki pokrivajo 38 milijonov ha. Med najbolj znane spadajo Veliki koralni greben, narodni park Kakadu in narodni park Uluru – Kata Tjuta.

Zanimive vrste ptic:

emu (*Dromaius novaehollandiae*), avstralski kazuar (*Casuarus casuarus*), pritlikavi pingvin (*Eudyptula minor*), črni labod (*Cygnus atratus*), dolgorepi orel (*Aquila audax*), sovji lastovičnik (*Podargus strigoides*), hripavi lovač (*Dacelo novaeguinae*), modri zastavar (*Malurus cyaneus*), plavoobrazni medojed (*Entomyzon cyanotis*), cebrica (*Taeniopygia guttata*), veliko število papig: nimfica (*Nymphicus hollandicus*), skobčevka (*Melopsittacus undulatus*), penant (*Platycercus elegans*).

Zanimive živali:

stokovci: kljunaš (*Ornithorhynchus anatinus*) in kratkorili kljunati ježek (*Tachyglossus aculeatus*), vrečarji: kenguruji, koale, vombati, valabiji; dingo (*Canis dingo*).

Zanimive rastline: 28 vrst travnih dreves Grass-tree (*Xanthorrhoea* sp.), več kot 700 vrst evkaliptov (*Eucalyptus* sp.), baobab (*Adansonia gregorii*), fikus (*Ficus watkinsiana*).

1

2

3

4

5

6

Prav poseben čar je, ko te zjutraj zbudi vreščanje papig in kakadujev, ki se v nizkem letu odpravljajo hranit, ko v mestnem parku opazuješ polmetrske kuščarje, kako poležavajo na soncu, in ko ti ponoči prečka pot kača, ki ima toliko strupa, da bi lahko večkrat zapored poskrbela za tvoje predčasno slovo od tega sveta. Čeprav živi v petih največjih mestih Avstralije okoli 12 milijonov ljudi, je divjina takoj za vogalom, in razen v strogih centrih je še vedno človek tisti, ki se mora prilagajati naravi, in ne obratno. Na srečo!

Brisbane

Najino pot po Avstraliji sva začela na vzhodni obali, kjer naju je pričakalo s soncem obsijano milijonsko mesto Brisbane, ki je prestolnica zvezne države Queensland in tretje največje avstralsko mesto.

Zanimive ptice sva srečala že v samem centru Brisbana. Med počivanjem v mestnem parku se nama je nenadoma približala velika bela ptica s črno glavo in vratom – ibis vrste *Threskiornis molucca*. Danes so te ptice pogoste v urbanih območjih, kot so mestni parki in smetišča, ter tam povzročajo nemalo nevšečnosti: brskajo po koših za odpadke, imajo izrazit neprijeten vonj, znani pa so tudi primeri kraje hrane obiskovalcem parka.

Ob ribniku v parku naju je presenetilo mnogo tukalic vrste *Gallinula tenebrosa*; navajena sva namreč, da so tukalice precej plašne ptice, ki se raje skrivajo med rastlinjem. Te so precej podobne naši zelenonogi tukalici (*Gallinula chloropus*), le noge so oranžno rumene in nimajo bele lise na boku. Na majhnem otočku sredi ribnika so celo gnezdile. Po obrežju ribnika so posedale velike avstralske vodne agame (*Physignathus lesueurii*). Zvečer sva se po reki Brisbane peljala s trajektom, kjer sva bila deležna osupljivega pogleda. Nad reko je letelo na stotine letečih lisic vrste *Pteropus poliocephalus*, ki so se iz svojih počivališč odpravljale prehranjevat. Ti netopirji imajo premer kril več kot en meter in se hranijo izključno s sadjem in nektarjem, zato so tudi pomembni opraševalci.

Spala sva – če se je le dalo – v kampih. Že ob postavljanju šotora v Brisbanu naju je radovedno prišel pogledat

puran vrste *Alectura lathamii*, ki zraste do 70 cm, ima črno telo z rdečo glavo in rumenim podbradkom. Samci so na več lokacijah v kampu zgradili ogromna gnezda, ki so bila visoka dober meter in dolga do štiri metre, predvsem iz zemlje, listja in odpadlega lubja, ki so ga zbirali po celotnem kampu. V gnezdo ena ali več samic nato leže jajca, gnezdo pa nato deluje kot kompost, ki ohranja toploto. Zanimivo je to, da je od temperature inkubacije jajc odvisno, kakšnega spola bodo mladiči: če je temperatura nižja, bo več samcev, če je višja, bo več samic. Takšni primeri so drugače znani predvsem pri plazilcih.

Zjutraj naju je zbudilo glasno, hripavo kričanje velikega rumenočopastega kakaduja (*Cacatua galerita*). Ti kakadui bele barve z rumeno čopko na glavi se zbirajo v velike (in zelo glasne!) jate. Kasneje so se jim pri koncertu pridružili še gorski loriji (*Trichoglossus haematodus*). Te papige sva imela možnost tudi hraniti v zavetišču za divje živali blizu Brisbana. Vsak dan so ob peti uri oskrbniki zavetišča nastavili hrano v posodice in kmalu je priletela jata divjih gorskih lorijev in lorijev vrste *Trichoglossus chlorolepidotus*. Posodice z mešanico sadja, kosmičev in mleka smo nato lahko prijeli v roko in si tako od blizu ogledali te prelepe papige. Gorski loriji so zelo pisani, njihov kljun in prsi so oranžne barve, krila so zelena, glava in trebuh pa modra.

Skupaj s papigami so na brezplačen obrok prišli tudi črnoglavi manorini (*Manorina melanocephala*). Ti so se mnogo bolj kot druge ptice prilagodili življenju v me-

1: Center Melbourne z reko Yarro.

2: Avstralska vodna agama (*Physignathus lesueurii*) se sonči na obrežju ribnika.

3: Mangrove na morskem obrežju otoka Phillip Island.

4: Hripavi lovač (*Dacelo novaeguineae*) je največji predstavnik avstralskih vodomcev.

5: Avstralski morski lev (*Neophoca cinerea*)

6: Črnoglavi manorini (*Manorina melanocephala*) so prišli na brezplačni zajtrk v zavetišče za divje živali.

7: Ob Veliki oceanski cesti je največja zanimivost 12 apostolov: apnenčasti stolpi monoliti, ki se dvigujejo iz morja.

foto: vse Katja Logar in Aleš Verlič

8

9

10

8: Avstralski pelikani (*Pelecanus conspicillatus*) čakajo na hrano na Phillip Islandu.

9: Čopasti golobi (*Ocyphaps lophotes*) so pogosti obiskovalci kampov in parkov.

10: Mala korela (*Cacatua sanguinea*) je manjši bel kakađu z golo modro kožo okoli očesa in rožnatimi peresi med očesom in kljunom.

foto: vse Katja Logar
in Aleš Verlič

stih. Zaradi značilne obarvanosti (rumen kljun, noge in predel za očesom) ga zlahka zamenjamo z žalostno majno (*Acridotheres tristis*), ki pa je tujerodna vrsta, prinesena iz Azije. Ker se le-ta zelo hitro širi po svetu, je uvrščena na listo stotih najbolj invazivnih vrst na svetu, med katerimi so le tri ptice. Tudi v Avstraliji sodi med invazivno škodljivo vrsto, ki močno ogroža avtohtone vrste ptic.

Sydney

Ker so kampi ponavadi malce oddaljeni od mest in postavljeni v naravno okolje, je v njih kar mrgolelo živali. V Sydneyu smo imeli obiskovalci kampa na voljo možnost, da se udeležimo večernega vodenega izleta in z izkušeno vodnico poiščemo nočne živali. Seveda sva se sprehoda po kampu udeležila in izvedela ter videla mnogo zanimivih živali. Najprej smo opazili par hripavih lovačev (*Dacelo novaeguineae*). Angleško ime (Laughing Kookaburra – smejoča se kukabura) je ptica dobila zaradi značilnega oglašanja, s katerim brani meje svojega teritorija, in zveni podobno kot smeh. Kasneje sva še velikokrat videla lovače posedati po vejah, kjer so čakali na svoj plen - večinoma manjše sesalce (kot so miši), kače, kuščarje in večje žuželke.

Vodnica nam je pokazala značilne predstavnike vrečarjev – oposume: obročastorepega oposuma (*Pseudocheirus peregrinus*) in dolgouhega lisičjega kuzuja (*Trichosurus vulpecula*). Obe vrsti sta kot večina predstavnikov družine oposumov aktivni večinoma ponoči. Prehranjujejo se predvsem z listi, pa tudi s cvetovi in sadjem. Dolgouhi lisičji kuzu je avtohtona avstralska vrsta vrečarja, največja med oposumi in vrsta, ki največkrat pride v stik s človekom. Zelo dobro se je prilagodil življenju v mestih in rad zaide tudi na vrt s sadnim drevjem in zelenjavo.

V kampih je zelo pogost tudi čopasti golob (*Ocyphaps lophotes*), ki je en izmed dveh golobov s čopko v Avstra-

liji. Je predvsem talna ptica, ki se pogosto združuje v skupine, in tudi med hojo ima čopko vedno pokončno.

Canberra

V prestolnici Canberri sva med hojo po parku zagledala večjo skupino kakađujev, ki se je hranila na tleh. To so bili avstralski kakađuji (*Eolophus roseicapilla*), večji sivo rožnati kakađuji s svetlo rožnato čopko, ki so avstralski endemiti in razširjeni skoraj po vsej državi. Zaradi svoje družabnosti in dolge življenjske dobe so priljubljeni tudi kot domači ljubljenci.

V centru Canberre so po mestu veselo skakali piščalarji (*Cracticus tibicen*). Piščalarji so podobno kot naše srake večje, črno-bele ptice, ki po tleh večinoma hodijo. Danes poznamo devet podvrst, ki se razlikujejo predvsem po variacijah v obarvanosti in razširjenosti. Pogosti so tudi manjši, a prav tako črno beli sračji lončarji (*Grallina cyanoleuca*).

V Canberri sva prvič videla pribo vrste *Vanellus miles*. Je največji predstavnik družine Charadriidae, meri kar 35 cm. Kasneje sva jih še dosti videla na Phillip Islandu, kjer so radovedno hodile po kampu in okoli najinega šotora.

Melbourne

Po celodnevem ogledovanju Melbourne sva se iz dveh razlogov napotila še v mestni park. Hotela sva si malo odpociti na kakšni klopci, vedela sva pa tudi, da so mestni parki prave oaze ptic, še posebej, če je znotraj parka večja vodna površina. Najina pričakovanja so se uresničila. Na velikem ribniku sredi parka sva prvič zagledala najznačilnejšo avstralsko ptico – črnega laboda (*Cygnus atratus*). Je malo manjši od našega laboda grbca (*C. olor*), črne barve, z rdečim kljunom in belimi letalnimi peresi. Na vodi sva opazila tudi manjšo skupino avstralskih ponirkov (*Tachybaptus novaehollandiae*), ki so zelo podobni našim malim ponirkom (*T. ruficollis*),

le da imajo rumeno oko. Ob vodi so počivale čaplje: podvrsta velike bele čaplje *Ardea alba modesta*, čaplja vrste *Egretta novaehollandiae* in kvakač vrste *Nycticorax caledonicus*. Na nizkih vejah dreves so si perje sušili kormorani vrste *Microcarbo melanoleucos*. V plitvi vodi so za hrano brskale sultanke (*Porphyrio porphyrio*) in liske (*Fulica atra*).

Phillip Island

Iz Melbourne sva se odpravila na majhen bližnji otok Phillip Island. Na otoku ni urejenega javnega prevoza in tako sva se na raziskovanje odpravila s kolesom. Žal so otok pred kratim prizadeli požari, zato je bilo dosti cest zaprtih. Varnostniki so nama vendarle dovolili prehod, vendar je bil gozd opustošen in brez življenja. Zato sva se raje odpeljala do morske obale. Tukaj sva imela prvič priložnost opazovati avstralske pelikane (*Pelecanus conspicillatus*). Kot del turistične ponudbe sva si ogledala tudi njihovo hranjenje. Takrat se je zbrala jata dvajsetih pelikanov, ki sta se ji pridružili še dve vrsti galebov: *Chroicocephalus novaehollandiae* in *Larus pacificus*. Po plitvi in blatni vodi so hrano iskale žličarke (*Platalea regia*) in mnogi drugi pobrezniki, ki pa jih zaradi prevelike oddaljenosti nisva mogla določiti.

Zvečer sva se odpravila še na »pingvinjo parado«. Na obalah Avstralije in Nove Zelandije živi najmanjša vrsta pingvinov – zrastejo le do 43 cm – in so tako dobili ime pritlikavi pingvini (*Eudyptula minor*). Dan preživijo na morju, kjer se hranijo predvsem z ribami in lignji, v mraku pa se vrnejo na obalo v svojo kolonijo, kjer počivajo. Na Phillip Islandu so znotraj naravnega parka uredili posebno areno, kjer gledalci na tribunah z razgledom na morje ob soju reflektorjev opazujejo pritlikave pingvine, kako se vračajo na kopno. Gledalci lahko hodijo samo po označenih in nad zemljo speljanih poteh, slikanje je strogo prepovedano. A občutek,

ko gledaš majhnega pingvina le skozi žičnato ograjo, kako hiti po bregu navzgor v svoj brlog, je izjemen in vreden plačanega denarja.

Kangaroo Island

Iz Adelaide sva se odpravila na otok Kangaroo, ki je znan po svojih naravnih parkih, ki prekrivajo četrtno otoka. Zaradi izolacije so se na otoku razvile mnoge endemične vrste, nekatere med njimi sva tudi videla. Med vožnjo nama je cesto prečkala znamenita avstralska žival – kratkorili kljunati ježek (*Tachyglossus aculeatus*). Žival je posebna predvsem zato, ker spada med stokovce, v skupino sesalcev, ki imajo stok oziroma kloako in ležejo jajca. Navdušeno sva parkirala avto in si поблиže ogledala kljunatega ježka. Kasneje sva si ogledala še koloniji avstralskih morskih levov (*Neophoca cinerea*) in kapskih morskih medvedov (*Arctocephalus pusillus*), ki so se leno pretegovali po obali. Po plitvem morju sta hrano iskali školjkarici vrste *Haematopus longirostris* in *H. fuliginosus*. Ob cestah sva srečala različne kengurije, tako žive kot mrtve – mnogi so namreč žrtve prometa.

Čista in urejena mesta, prijazni ljudje ter izredno lepa in raznolika narava so prav gotovo dovolj dobri razlogi za obisk Avstralije in upava, da najin obisk »tam doli« ni bil zadnji. Ko le ne bi bila tako daleč stran! ●

11: Ibise vrste *Threskiornis molucca* srečamo v vsakem večjem mestnem parku.
foto: Igor Jug

12: Rumenočopasti kakadu (*Cacatua galerita*) je ena najlepših (in najbolj kričočih) ptic v Avstraliji.
foto: Igor Jug

13: Posamezne galebe vrste *Larus pacificus* lahko pogosto vidimo na obalah južne in zahodne Avstralije.
foto: Katja Logar in Aleš Verlič

14: Prostoživeče koale (*Phascolarctos cinereus*) so počivale na evkaliptih ob Veliki oceanski cesti.
foto: Katja Logar in Aleš Verlič

LITERATURA:

- Slater, P., Slater, R. in Slater, P. (2009). The Slater Field Guide to Australian Birds. New Holland Publishers, Archerfield, Queensland.
- Cronin, L. (2008). Cronin's key guide to Australian wildlife. Jacana Books, Crows Nest, New South Wales.